

Republika e Kosovës • Republika Kosovo • Republic of Kosovo
Institucioni i Avokatit të Popullit • Institucija Ombudsmana • Ombudsperson Institution

IZVEŠTAJ SA PREPORUKAMA

A.nr. 690 / 2017
Agim Aliu

o odugovlačenju postupka u Osnovnom sudu u Prištini – Ogranak u Lipljane

Za: Afërdita Bytyçi, predsednica
Osnovni sud u Prištini

Priština, 1. decembar 2017.

Svrha izveštaja

1. Svrha ovog izveštaja je da skrene pažnju Osnovnom sudu u Prištini – Ogranak u Lipljane (u daljem tekstu Sud), o neophodnosti preduzimanja odgovarajućih radnji za razmatranje i rešavanje predmeta AC. Nr. 187/15, bez daljih odlaganja
2. Ovaj izveštaj se zasniva na individualnoj žalbi g. Agim Aliu (u daljem tekstu *žalilac*), koji je otac tuženog prema sudskom postupku C. Nr. 187/15 i oslanja se na činjenice i dokaze žalioca, kao i na spisima predmeta koje poseduje Institucija ombudsmana (IO), u vezi sa odugovlačenjem sudskog postupka u predmetu C. Nr. 187/15, povodom poništenja kupoprodajnog ugovora.

Pravna osnova

3. Prema članu 135, stav 3. Ustava: *“Ombudsman ima pravo da vrši preporuke i predlaže mere onda kada uočava kršenje ljudskih prava i sloboda od strane organa javne administracije i ostalih državnih organa.”*
4. Takođe, Zakon br. 05/L-019 o ombudsmanu, član 16. stav 8. utvrđuje: *Ombudsman može dati opšte preporuke za funkcionisanje pravosudnog sistema. Ombudsman neće se umešati u slučajevima i drugim pravnim procedurama koja se odvijaju pred sudovima, osim slučaja kada postoji odugovlačenje procedura”*.

Pregled činjenica

Činjenice, dokazi i informacije kojima raspolaže Institucija ombudsmana (IO) sumirane su kao u nastavku:

5. Dana 22. maja 2015, tužilac V.K. podneo je tužbu protiv Enver Aliu, sin žalioca, za raskid kupoprodajnog ugovora zbog neispunjavanja. Isto tako, putem ove tužbe tužilac je zahtevao izricanje privremene mere obezbeđivanja tužbenog predloga.
6. Dana 5. juna 2015, Sud je izrekao privremenu meru obezbeđenja tužbenog predloga prema zahtevu tužioca.
7. Prema tvrdnjama tužioca, Sud od 5. juna 2015 i do danas nije preduzeo nikakvu proceduralnu radnju u vezi sa dotičnom tužbom.

Pravni instrumenti primenljivi u Republici Kosovo

8. Ustav Republike Kosovo, u članu 21. naglašava: *„Republika Kosova štiti i garantuje ljudska prava i osnovne slobode [...]”*
9. Pravo na pravično i nepristrasno suđenje utvrđuje se članom 31.1 Ustava: *„Svatom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih nadležnosti“*.
10. Isto tako, Sudska zaštita prava, u članu 54, Ustava utvrđuje: *“Svako ima pravo na sudsku zaštitu u slučaju kršenja ili uskraćivanja nekog prava koje je garantovano ovim Ustavom*

ili zakonom, kao i pravo na efikasne pravne mere ukoliko se utvrdi da je pravo prekršeno“.

11. Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (EKLJP) je pravni dokument koji se direktno primenjuje Ustavom Republike Kosovo i ima prioritet u slučaju sukoba, nad svim zakonskim odredbama i drugim aktima javnih institucija.¹ Stoga, stav 1. člana 6. EKLJP-a garantuje da: *“Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku“.*
12. Zakon o sudovima br. 03/L-199, u članu 7. stav 2. utvrđuje: *“Svako lice ima ravnopravan pristup sudovima i nikome se ne uskraćuje pravo na pravično suđenje u skladu sa redovnim zakonskim postupkom ili pravo na jednaku zakonsku zaštitu. Svako fizičko i pravno lice ima pravo na pravično suđenje u okviru razumnog vremenskog roka”.*
13. Dok, član 7. stav 5. Zakona o sudovima br. 03/L-199, utvrđuje: *“Svi sudovi treba da funkcionišu na brz i efikasan način kako bi obezbedili brzo rešavanje predmeta”.*
14. Zakon o parničkom postupku, br. 03/L-006, u članu 10. stav 1. utvrđuje: *“Dužnost suda je da nastoji da se postupak vodi bez odugovlačenja i sa što manje troškova, kao i da onemogući svaku zloupotrebu proceduralnih prava koja po ovom zakonu pripadaju strankama“.*

Pravna analiza

15. Pored primenljivog pravnog okvira u Republici Kosovo, osnovna ljudska prava i slobode garantovane ovim Ustavom, tumače se u skladu sa sudskim odlukama Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP) (vidi član 53. Ustava).
16. U mnogim slučajevima, ESLJP je naglasio da pravo stranke da o njenom predmetu bude odlučeno u razumnom vremenskom roku, predstavlja suštinski element prava na pravično i nepristrasno suđenje.
17. Ombudsman podseća da je praksa ESLJP-a utvrdila da se trajanje postupka računa od vremena pokretanja sudskih postupaka (vidi presudu *Moldovan i drugi protiv Rumunije*, od 12. jula 2005. i presudu, *Sienkiewicz protiv Poljske*, od 30. septembra 2003) do vremena kada je predmet završen i/ili je presuda izvršena (vidi presudu *Poitier protiv Francuske*, od 8. novembra 2005). Međutim, Ombudsman podseća da član 6. Konvencije ne opisuje neki apsolutni određeni rok za utvrđivanje razumnog trajanja postupka nego takvo utvrđivanje zavisi od posebnih okolnosti predmeta.
18. Ombudsman primećuje da je ESLJP u slučaju *Zimmerman i Steiner protiv Švajcarske*, naglasio da jedan od faktora koji treba da bude uzet u obzir je ponašanje nadležnih sudskih i administrativnih vlasti, a da je odgovornost suda da organizuje njen rad kako bi pojedinci bili informisani o napretku i rezultatima u njihovim predmetima u razumnom vremenskom roku. (Presuda *Zimmermann i Steiner protiv Švajcarske*, 13. jul 1983).

¹ Ustav Republike Kosovo, član 22.

19. Takođe, Ombudsman primećuje da prema praksi ESLJP-a “opravdanost“ trajanja postupaka treba da bude procenjena... pozivajući se na sledeće kriterijume: složenost slučaja, ponašanje podnosioca i relevantnih vlasti i šta je bilo ugroženo za podnosioca u pomenutom slučaju” (ESLJP [Veliko veće], *Frydlender v. France*, Prijava br. 30970/96(2000), stav. 43, citirajući ESLJP [Veliko veće], *Comingersoll S.A. v. Portugal*, Prijava br. 35382/97, stav. 19(2000), stav. 19).
20. Relevantni period za razmatranje predmeta protiv žalioca počinje od 22. maja 2015, dan kada je tužilac podneo tužbu Sudu. S obzirom da još uvek nije doneta konačna odluka u vezi sa ovim predmetom, poslednji dan za istragu ovog predmeta u razmatranju smatra se dan objavljivanja ovog izveštaja. Prema tome, Ombudsman zaključuje da su postupci trajali više od dve (2) godine i pet (5) meseci, i da je bilo kršenja člana 6. EKLJP-a.
21. Takođe, žalilac tvrdi da nedostatak delotvornih pravnih lekova u kršenju prava na pravičan proces u razumnom roku, kako je garantovano u članu 6. EKLJP-a, predstavlja kršenje člana 13. Konvencije, koji kaže: “Svako kome su povređena prava i slobode predviđeni u ovoj Konvenciji ima pravo na delotvoran pravni lek pred nacionalnim vlastima, bez obzira jesu li povredu izvršila lica koja su postupala u službenom svojstvu“.
22. Što se tiče primenjivosti člana 13. Ombudsman podseća da je ESLJP nekoliko puta naglasio da velika kašnjenja u sprovođenju pravde u vezi sa strankama u sporu koje nemaju delotvorne pravne lekove, predstavljaju pretnju vladavini prava unutar domaćeg pravnog poretka (vidi presudu u slučaju *Bottazi protiv Italije*, od 28. jula 1999, i presudu u slučaju *Di Mauro protiv Italije* od 28. jula 1999). Ombudsman, takođe podseća da, iako je ESLJP odlučio da delotvorni pravni lekovi trebalo protumačiti tako da se razumeju kao mogu biti delotvorni u smislu ograničenog spektra delotvornog pravnog leka u posebnom kontekstu (presuda u slučaju *Klass i drugi protiv Nemačke*, od 6. septembra 1978), ESLJP, takođe je doneo sledeću odluku: “Što se tiče navodnog neuspeha da se obezbedi sudski postupak u razumnom vremenskom roku [...] nijedna slična kvalifikacija u oblasti člana 13. se ne može razlikovati. U protivnom, mesto člana 13. u šemi zaštite ljudskih prava predviđenih Konvencijom, podržalo bi držanje na minimumu ograničenja koja se podrazumevaju članom 13 (presuda *Kudla protiv Poljske*, od 26. oktobra 2000)“.
23. Umesto toga, član 13. na neposredan način odražava obavezu države da prvenstveno i prioritarno štiti ljudska prava putem svog pravnog sistema uspostavljajući ovom prilikom dodatne garancije za pojedinca kako bi se osiguralo da on ili ona uživa prava na delotvoran način. Ako se posmatra iz ove perspektive, pravo pojedinca na pravičan proces u razumnom roku biće manje efikasno ako ne postoji mogućnost da prvo podnosi ovu žalbu pred jednim domaćem organu. Zahtevi iz člana 13. podržavaju zahteve iz člana 6. (vidi gore navedenu presudu *Kudla*). Stoga, član 13. garantuje delotvoran pravni lek pred domaćim organima za navodno kršenje zahteva iz člana 6. za razmatranje predmeta u razumnom roku. S obzirom da se ovaj predmet odnosi na odugovlačenje postupka, član 13. Konvencije je primenljiv.
24. U vezi sa zahtevima člana 13. Ombudsman podseća da efekat ovog člana je da zatraži da se jedna odredba domaćeg pravnog leka bavi suštinom “sporne žalbe” prema Konvenciji i

da dozvoli odgovarajuće olakšanje (vidi, npr. presudu u slučaju *Kaya protiv Turske*, od 19. februara 1998). Svaki slični pravni lek treba da bude delotvoran kako u praksi tako i u zakonu (vidi npr. presuda u slučaju *Ilhan protiv Turske*, od 27. juna 2000). Što se tiče žalbe zbog odugovlačenja postupka, Ombudsman podseća da “delotvorni pravni lekovi” u smislu člana 13. trebalo bi da budu u stanju da spreče navodno kršenje ili njen nastavak, ili da pruže adekvatno poboljšanje o svakom kršenju koja se već desila (vidi pomenutu presudu *Kudla*).

25. Ombudsman primećuje da je iako pitanje pokrenuto nekoliko puta pred nadležnim zakonodavnim organima, ipak u ovom predmetu nije postojao nikakav posebni pravni lek, putem kojeg bi žalilac mogao da se žali za odugovlačenje postupka sa bilo kojim izgledom ili nadom da ostvaruje bilo kakvu olakšicu u vidu sprečavanja ili naknade.

26. Prema tome, Ombudsman zaključuje da je bilo kršenja prava žalioaca na delotvoran pravni lek koji je garantovan članom 13. Evropske konvencije za ljudska prava.

Zaključci Ombudsmana

Polazeći od analize dostupnih informacija, dokaza i činjenica, Ombudsman zaključuje da je zbog odugovlačenja postupaka:

1. povređeno je pravo na pravičan sudski proces u razumnom vremenskom roku, koje se garantuje gore navedenim pravnim aktima za dotični predmet; i
2. povređeno je pravo na sudsku zaštitu prava.

Prema tome, Ombudsman, u skladu sa članom 135. stav 3. Ustava Republike Kosovo, “[...] *Ima pravo da vrši preporuke i predlaže mere onda kada primeti kršenje prava i sloboda ljudi od strane organa javne administracije i ostalih državnih organa*” i članom 16. stav 8. Zakona o Ombudsmanu, koji kaže “Ombudsman *može dati opšte preporuke za funkcionisanje pravosudnog sistema. Ombudsman neće se umešati u slučajevima i drugim pravnim procedurama koja se odvijaju pred sudovima, osim slučaja kada postoji odugovlačenje procedura*”, oslanjajući se na gore navedenu pravnu analizu, u svojstvu preporučioaca, pozivajući se na gore pomenute argumente, u cilju unapređenja rada kosovskog pravosudnog sistema:

PREPORUČUJE

Osnovnom sudu u prištini – Ogranak u Lipljane

- **Da bez daljih odlaganja preduzme sve relevantne radnje za razmatranje i rešavanje predmeta C. nr. 187/15.**

U skladu sa članom 132. stav 3. Ustava Republike Kosovo (“*Bilo koji drugi organ ili institucija, koja sprovodi legitimnu vlast u Republici Kosovo je dužna da odgovori na zahteve Ombudsmana i da mu/joj predstavi sva dokumenta i informacije koje su od njega zatražena u*

saglasnosti sa zakonom”) i članom 28. Zakona br. 05/L-019 o Ombudsmanu (“Autoriteti, kojima je Ombudsman uputio preporuke, zahtev ili predlog za preduzimanje konkretnih mera, uključujući i disciplinske mere, treba da odgovore u roku od trideset (30) dana. Odgovor treba da sadrži razloge u pisanoj formi o preduzetim radnjama u vezi navedenog pitanja”), ljubazno Vas molimo da nas informišete o radnjama koje ćete preduzeti u vezi sa ovim pitanjem.

S poštovanjem,

Hilmi Jashari
Ombudsman